

Книга оборони Захарії Копистенського

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державно-історико-культурного заповідника м. Острога

Нам відома точна дата смерті видатного українського богослова, письменника полеміста і культурного діяча, провідної постаті церковного життя Київської митрополії (Православної церкви України і Білорусі в складі Константинопольської вселенської патріархії) архимандрита Києво-Печерської лаври 1624 – 1627 рр. **Захарії Копистенського**. Це 21 березня 1627 р. – тобто 395 років тому. Родове гніздо давнього роду галицьких бояр Копистенських – Пописня під Перемишлем, а їхній родовий герб – Леліва (з XVI ст. одна зі складових герба роду Острозьких). Рідний дядько Захарії **Михайло Копистенський** (Перемишльський єпископ) був одним із двох православних владик, що після Берестейської унії 1596 р. залишилися вірними своїй предківській церкві, вселенському патріарху і князю **Василію-Костянтину Острозькому** як світському очільнику православної Київської митрополії.

Освіту Захарія Копистенський здобув у Львівській братської школі. Чи навчався він в Острозі, прямих свідчень немає, але діячі Острозької академії мали на нього великий

вплив; серед його наставників були **Кирило Лукаріс** (майбутній вселенський патріарх) і **Тимофій Дорофійович**. 1616 р. Захарія Копистенський переїхав до Києва, вступив у Київське братство й розвинув активну видавничу і літературну діяльність. Так, перша книга Києво-Печерської друкарні «Часослов» (20 грудня 1616 р.) вийшла з передмовою Захарії Копистенського. Він був найближчим співробітником архимандрита **Єлисея Плетенецького** у церковній та просвітницькій праці, а після його смерті 1624 р. очолив нашу головну духовну обитель. Захарія Копистенський автор ряду богословських трактатів, проповідей, передмов до книжкових

видань. А головна праця його життя «ПАЛІНОДІЯ, ілі «Книга оборони» католическої святої апостольської східної церкви і святих патріархов...» була завершена якраз чотири століття тому (1621 – 1622 рр.).

Один із розділів книги присвячений князю Василю-Костянтину Острозькому та його академії та друкарні. Прочитаймо, долаючи труднощі тогочасної книжної української мови, ці прекрасні і натхненні слова книги в оборону нашого незнищимого народу.

«О пресвітлом і преславном Василіі, княжаті Острозьком, воеводі Київському

Тут, гди ми о пресвітлом і православном Василіі Костянтиновичу Острозьком, воеводі Київському приходить вєсвати, з ласки божеї познаваю в собі, же не краткословним, але з достопохвалним пристойть ми показати словом.

Солодкая бовім завжди того зацного княжати маєт бути унас пам'ять! І то, що о Іосії, царі ізраїльським, написано, безпечне і ми о том преславутом княжаті мовити можемо: «Пам'ять Василія, православного княжати Острозького, як приправа вонности, сотворенное миро од алтикаря, в устіх кожного, яко мед, осолодієт пам'ятка його, і як музика при бесіді вина!»

Солодкая, правдива, пам'ять і вдячная вонность зо всіх сто-

рон! І вшеляко рожай той виславляти прислушаєт, як Давид мовить: «Род праведних благословиться».

Княжа Острозькоє, Василіі Костянтинович, рожай свой з благословенного яфето-роського покоління провадить: пресловутого Володиміра, в святом крещеніі Василія, монархи великого, і Данііла, княжат роських, власний потомок, син пресвітлого Костянтина, княжати Острозького а великого гетьмана Великого Княжства Литовського, воеводи Троцького, в обоєм висоце преславний в дільности і правовіріі, первий межі княжати роськими, великий заступ і потіха всього народу роського, мур желізний на українах, страх і трепет татарно, слава і свіча яносвітлая крелевства Польського, оздоба і окраса сеймоває, всіх публічних з'їздов око і сила потужная; притомность двору і люду його наповняла дороги і міста: многопопльний бовім світлий і стройний поїзд одправувати був звик; урода Гекторова, красота лица і особи Іосифа Прекрасного, постава вспанялая; муж обичаїв царських, ласкавості і цнот побожных повний.

Найдовалися на дворі його і мовці, оному Демосфенесовіровній, і Сафанове і ініірозличній любомудрці. Найдовалися і докторове славній, в гречеськом, славенськом і латинськом

язиках вицвічоніі. Найдовалися і математикове і астрологове-превиборній, межі которими он презацний математик, філософ і астролог, Ян Лятос, который календар новий славне згнанив і пером доводне през друк показав, же ест омийный.

Пойдем же еще і до другої, вишшеї в богодухновенних, похвали – в православной католической вірі і набоженстві продкующей, церков велегласная і розличним сіянієм світлая: церкви і двір того княжати – повній православных учителей євангельських і апостольських, повній богословов істинних, од богословов Діонісія, Афанасія, Василія, Григорія Назіанського і Ніссенського, Іоанна Златоустого, Кирила Александрійського, Іоанна Дамаскіна і Феоділакта, і іних многих, і од соборов і од патріархов всходніх, знающих богословію і віру правую. Був архієреєв і священников вельче шанующий, оборонця віри і церквий божиїх; сильний мур мідяний, од бога благочестію нашому поставлений в Росіі; в вірі отчистой адамантоза статечность.

І то знаменитєє добродійство церквам показав і учинив, же през магістерство типографіі книг богословських видав немало, през що церков Христова будеться не только ту, в Росіі, але і по іних країнах сповірних нам народов».